

LJUBLJANA SCHOOL OF BUSINESS

Proceedings of the 2nd International Scientific Conference

EASTERN EUROPEAN CONFERENCE OF MANAGEMENT AND ECONOMICS

Workshop on Social Research

May 29, 2020

**EECME 2020
Ljubljana 2020**

LJUBLJANA SCHOOL OF BUSINESS

EECME 2020

Proceedings of the 2nd International Scientific Conference

**EASTERN EUROPEAN CONFERENCE
OF MANAGEMENT AND ECONOMICS**

Workshop on Social Research

May 29, 2020

*Co-organizers of the Conference:
Odesa Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics,
(Odesa, Ukraine)
College of Computer Science and Business Communications EMPIRICA
(Bosnia and Herzegovina)*

Editors: Lidija Weis, Viktor Koval, Katarina Aškerc

Ljubljana, Slovenia
2020

Olena Kovalenko, Olena Litichenko PRESCHOOL EDUCATION PROGRAMS: UKRAINIAN AND EUROPEAN EXPERIENCE	136
Viktoriia Marshytska MODERN APPROACHES TO THE FORMATION OF A CHILD-CENTERED EDUCATIONAL ENVIRONMENT	139
Nataliia Habrusieva ENGINEERING EDUCATION'S CLASSIC IDEAL	141
Natalya Ryshkovska, Anzhela Borshcevska, Serhii Kyryliuk THE PHILOSOPHY OF THE EDUCATIONAL CONTINUOUS PSYCHOTHERAPY GROUP: BETWEEN EMPATHY AND AUTONOMY	143
Bogdan Nechyporuk, Mykola Novoseletskyy, Oleksandr Novoseletskyy, Igor Semeshchuk PROBLEMS OF NANO-SCIENCES IN EDUCATION	149
Lilia Bodenchuk ENTERPRISE PERSONNEL MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF GENERATION THEORY	152
Irina Liganenko COACHING TECHNOLOGIES AS A MODEL OF DEVELOPMENT OF CIVIL SERVANTS	154
Tamara Hovorun, Volodymyr Kravets, Svitlana Kravets, Oksana Kikinezhdi TO THE PROBLEM OF ECONOMIC SOCIALIZATION OF UKRAINIAN YOUTH	156
Oksana Kikinezhdi, Olha Kiz, Iryna Shulha, Yaroslava Vasylkevych FAMILY AS A FACTOR OF ECONOMIC SOCIALIZATION OF CHILDREN	159

Section 3. LAW, BUSINESS REGULATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Mubariz Rahimli THE BASIC GEOSTRATEGY AND ECONOMIC POLICY ASPECTS OF AZEIBARJAN AND UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN UNION INTEGRATION	162
Valentyn Len COUNTERING AND PREVENTING DIFFERENT TYPES OF CRIMES: SEPARATE ISSUES	165
Olena Polivanova THE PROCESS OF THE EUROPEAN UNION ACCESSION TO THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS AFTER THE OPINION 2/13	170
Natalia Serbinenko, Yana Marchenko, Nikita Serbinenko INNOVATIONS OF THE TOURIST MARKET	172

FAMILY AS A FACTOR OF ECONOMIC SOCIALIZATION OF CHILDREN

Oksana Kikinezhdі

*Doctor of Psychology, Professor,
Head of the Psychology Department,
Director of the Scientific Research Centre of the Problems of
Gender Education and Upbringing Pupils and Students of
NAPS of Ukraine – TNPU*

Olha Kiz

*PhD (Candidate of Psychology Sciences), Docent,
Associate Professor of the Psychology Department*

Iryna Shulha

*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences),
Methodist of the Inclusive Resource Center,
Lecturer of the Department of Pedagogics and Educational Management,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Ternopil, Ukraine*

Yaroslava Vasylykevych

*PhD (Candidate of Psychology Sciences), Docent,
Associate Professor of the Psychology Department,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
Pereyaslav, Ukraine*

СІМ'Я ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ

Оксана Кікінежді

*д. психол. н., проф.,
завідувач кафедри психології,
директор Науково-дослідного центру з проблем
гендерної світи та виховання учнівської і студентської молоді
НАПН України – ТНПУ ім. В. Гнатюка*

Ольга Кізь

*к. психол. н., доцент,
доцент кафедри психології*

Ірина Шульга

*к. пед. н., викладач кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
методист Інклюзивно-ресурсного центру,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

Ярослава Василькевич

*к. психол. н., доцент,
доцент кафедри психології,
Університет Григорія Сковороди у Переяславі,
м. Переяслав, Україна*

В умовах реформування національної системи освіти актуалізується проблема формування економічної свідомості, навичок підприємливості, відповідальної поведінки та критичного мислення у підростаючого покоління як складників фінансової культури. Це завдання відповідає положенням Концепції Нової української школи, у якій розкрито зміст десяти ключових компетентностей, які необхідно сформувати у випускника закладу загальної середньої освіти, серед яких – підприємливість і компетентність, що передбачає «уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави; вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо» [5, с. 12].

Результати наукових досліджень (С. Булавенко, Т. Говорун, М. Дембицька, О. Кікінежді, Т. Мельничук, Т. Смовженко, З. Філончук, та інші вчені) підтверджують, що навчання фінансової грамотності та формування навичок підприємливості доречно починати з початкової школи, яка є своєрідним «фундаментом» формування особистості, адже молодший шкільний вік найбільш сприятливий для засвоєння економічних знань, умінь і навичок, елементарних фінансових понять, так званої фінансової абетки, що є підґрунтям розвитку їх економічного мислення в дорослому віці [1– 4; 7-8].

Сьогодні школа є недостатнім джерелом інформації для учнів у сфері економіки. Тому актуальним видається дослідження ролі сім'ї щодо формування економічної культури у дітей, як ключового майданчика для входження молодшого школяра в складний, але водночас цікавий фінансовий світ; вивчення особливостей економічної соціалізації молодших школярів у сімейному середовищі, де відбувається засвоєння дітьми елементарних економічних понять, формуються їх основні економіко-психологічні якості та фінансова свідомість.

Вчені Т. Говорун та О. Кікінежді наголошують, що провідна функція сучасної сім'ї, яка з економічного осередку перетворилась на психологічний, зумовлена широкими можливостями батьків щодо спрямування вектору виховання дітей і формування у них споживчої культури, шляхом паралельної діяльності – наслідування дитиною культивованих у батьківській сім'ї взірців поведінки, розподілу домашніх обов'язків, розпорядження сімейним бюджетом, контролю витрат і прибутків, а також внутрішньосімейної міжособистісної взаємодії. Дослідниці виявили гендерні особливості економічної соціалізації молодших школярів, зокрема, зазначають, що патріархальна сім'я залишається економічним осередком, у якому функція матеріального забезпечення формує жорстку структуру підпорядкування гендерним ролям. Натомість егалітарна сім'я є моделлю соціально, економічно та духовно самодостатньої родини, що побудована на паритетних засадах та забезпечує рівні можливості особистісної самореалізації для кожного її члена [3].

Констатуємо, що часто батьки не мають необхідних базових знань із фінансової сфери, недостатньо володіють педагогічним менеджментом, що призводить до неефективної економічної соціалізації дітей у сімейному середовищі, труднощів у подальшій адаптації до світу «справжньої» економіки.

Тому доречним вважаємо проведення просвітницької роботи із батьками, яка передбачає організацію інтерактивного навчання із застосування сучасних інноваційних освітніх технологій. Це, у свою чергу, сприятиме підвищенню рівня економічної культури, фінансової грамотності, критичному осмисленню батьками стереотипних установок у фінан-

совому вихованні дітей, виявленню та активізації виховного потенціалу родини у формуванні ключових життєвих компетентностей дітей, зокрема фінансових, економічного мислення, споживчої культури тощо. З цією метою, у рамках виконання проекту «Financial Sector Development Program (USAID/FINREP-II)» (2015 р.), було розроблено навчально-методичний комплект, що включав навчальну програму освітнього курсу для батьків з фінансової грамотності дітей «Фінансова мудрість родинної педагогіки» (О. Кікінежді, О. Сампара) і навчально-методичний посібник «Відкриті родинні студії: «Фінансова мудрість родинної педагогіки» (авторський колектив; під керівництвом Т. Смовженко) [2; 6].

Таким чином, впровадження розробленого навчально-методичного комплексу сприяє підвищенню рівня економічної культури батьків і забезпечує здійснення психолого-педагогічного супроводу економічної соціалізації дітей у сімейному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Булавенко С. Вплив економічної освіти на формування соціальної активності учнів початкових класів // Молодий вчений. – 2019. – №5.2 (69.2). – С. 116–121.
2. Відкриті родинні студії «Фінансова мудрість родинної педагогіки»: навчально-методичний посібник для батьків / за заг. ред. Т. С. Смовженко. – Київ : УБС НБУ, 2015. – 251 с.
3. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Гендерна психологія : навчальний посібник. – Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. – 308 с.
4. Дембицька Н. Взаємини в сім'ї як чинник економічної соціалізації дитини // Психологічний часопис : збірник наукових праць / за ред. С. Д. Максименка. – Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, 2016. – № 1 (3). – Вип. 3. – С. 56–64.
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / за заг. ред. М. Грищенко. – Київ, 2018. – 34 с.
6. Сампара О., Кікінежді О. Фінансова мудрість родинної педагогіки : програма освітнього курсу для батьків з фінансової грамотності дітей. – Київ : УБС НБУ, 2015. – 23 с.
7. Коваль В.В., Слободянюк О.В., Яровой М.Ю. Фінансове забезпечення закладів вищої освіти в умовах переходу до фінансово-господарської автономії. Держава та регіони: Сер.Економіка. №4 – 2018 – С. 193-200.
8. Філончук З. Проблеми впровадження фінансової грамотності в сучасній школі // Таврійський вісник освіти. – 2015. – №. 2 (2). – С. 112–117.